

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС

I. Опис навчальної дисципліни „Історія туризму та системи гостинності”
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 241 Готельно-ресторанна справа Освітньо-професійна програма: Готельно-ресторанна справа	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки – 1
Змістових модулів – 2		Семестр – 1
ІНДЗ: є		Лекції – 18 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні – 22 год.
Тижневих годин: аудиторних – 2,5	Бакалавр	Самостійна робота – 72 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм	Нормативна
		Рік підготовки – 1
Семестр – 1		
Лекції – 10 год.		
ІНДЗ: нема		Практичні – 10 год.
Загальна кількість годин – 120	Бакалавр	Самостійна робота – 86 год.
		Консультації – 14 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач: Ільїна Ольга Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент

Контактна інформація викладача:

Телефон 0966097020

Електронна пошта: olga-v-ilyina@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С СЧУ імені Лесі Українки

Кафедра – туризму та готельного господарства

Факультет – географічний

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Утвердження суверенності України супроводжується своєрідним “історичним ренесансом”. Спостерігається спалах неабиякого інтересу до проблем вітчизняної історії, витоків національної культури, непересічних досягнень минулого. Це зрозуміло, адже знання історичних і культурних надбань наших предків потрібне не тільки для відродження державності та піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій минувшини у практиці сьогодення. Одна з таких стародавніх традицій – мандрівництво. Водночас інтерес до історії туризму зумовлений не лише проблемами історичної науки чи вимогами історичної пам’яті народу. Її знання потрібне викладачам, студентам вищих навчальних закладів, усім фахівцям туристської справи, яка останнім часом дедалі виразніше виступає як важливий сектор суспільного виробництва, культурна інституція, “індустрія гостинності”.

Закон України “Про туризм” (1995 р.) визначає туристську галузь як одну з пріоритетних галузей національної економіки і культури.

Методологічно виправданим є те, що історія туризму в Україні досліджується і викладається в контексті загального процесу становлення та еволюції світового туризму, що охоплює всі історичні епохи – від рабовласницького суспільства до сучасної цивілізації. Тому логічно, що в усіх розділах програми, висвітлюючи історію розвитку туризму на українських землях, прагнуть подати її в панорамі основних етапів поступу туризму на нашій планеті.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Постреквізити: „Основи туризмознавства”, „Географія туризму”, „Екскурсознавство і музеєзнавство”, „Туристичні ресурси України”, „Міжнародний туризм”, „Туроперейтинг”, „Організація туристичних подорожей”, „Туризмологія”.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – надання майбутнім фахівцям комплексу знань про фактори та чинники виникнення туризму в територіальному та часовому аспектах, зіставляючи паралель з розвитком вітчизняного туризму.

Завдання курсу: ”. Серед завдань курсу:

- ознайомити майбутніх фахівців туристичного бізнесу з соціально-економічними, політичними, географічними і культурологічними особливостями розвитку і видами подорожей з моменту їх виникнення до історичних особливостей розвитку туризму XX-XXI ст;
- ознайомити з чинниками виникнення туризму та розвитку інфраструктури у Стародавньому світі; епоху Середньовіччя, епоху Просвітництва;
- вивчити особливості розвитку туризму на українських землях в XIX на поч. XX ст.
- розвиток туризму в СРСР;

- становлення та тенденції розвитку туризму у світі у другій половині XX-поч.XXI стю

У результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:

- періоди розвитку туризму та їхні основні особливості;
- відомих світових мандрівників та їхній внесок у розвиток мандрівництва ;
- відомих вітчизняних мандрівників та їхній внесок у розвиток світового та вітчизняного мандрівництва ;
- особливості розвитку готельного господарства світу та України ;
- закономірності розвитку древнього періоду, періоду середньовіччя та новітнього періоду у розвитку туризму;
- особливості виникнення наукової основи для розвитку туризму;
- особливості розвитку туризму в XX ст.;
- правові аспекти функціонування сучасного туризму України.

вміти:

- виділяти часові та просторові аспекти розвитку туризму як світового, так і вітчизняного;
- зображати на карті основні шляхи стародавніх мандрівників, в тому числі теренами України;
- зображати на карті основні центри виникнення мандрівництва та готелярства;
- визначати та аналізувати основні чинники, що сприяли становленню та розвитку туризму;
- з'ясовувати принципові засади організації туризму та визначати їх ефективність.

4. Результати навчання (компетентності).

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 07. Здатність працювати в міжнародному контексті;

ФК 15.Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

ФК 20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);

ФК 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;

РН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;

РН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

РН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

РН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

РН 16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Мандрівництво як прообраз туризму. Початок організованого туризму						
Тема 1. Історичні передумови виникнення і розвитку туризму	16	2	4	8	2	4
Тема 2. Подорожі у стародавньому світі й епоху Середньовіччя	12	2	2	8		3
Тема 3. Подорожі і географічні відкриття у XV-XVI ст.	14	2	2	8	2	3
Тема 4. Розвиток подорожей в епоху Просвітицтва (XVII-XVIII ст.)	12	2	2	8		4
Тема 5. Розвиток туризму у світі на рубежі XIX-XX ст.	12	2	2	8		3
Разом за змістовим модулем 1	66	10	12	40	4	17
Змістовий модуль 2. Основні напрямки розвитку туризму в Україні. Сучасний стан розвитку туризму						
Тема 6. Туризм в Україні XIX – на поч. XX ст.	12	2	2	8		3
Тема 7. Туризм та екскурсії в СРСР	12	2	2	8		3
Тема 8. Розвиток туризму у світі у другій половині XX ст.- на поч. XXI ст.	16	2	4	8	2	3
Тема 9. Розвиток туризму в Україні на рубежі XX-XXI ст.	14	2	2	8	2	4
Разом за змістовим модулем 2	54	8	10	32	4	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	18	22	72	8	40

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Мандрівництво як прообраз туризму. Початок організованого туризму						
Тема 1. Історичні передумови виникнення і розвитку туризму	14	2	2	10	2	4
Тема 2. Подорожі у стародавньому світі й епоху Середньовіччя	14		2	10	2	3
Тема 3. Подорожі і географічні відкриття у XV-XVI ст.	14	2		10	2	3

Тема 4. Розвиток подорожей в епоху Просвітицтва (XVII-XVIII ст.)	14		2	10	2	4
Тема 5. Розвиток туризму у світі на рубежі XIX-XX ст.	12	2		8	2	3
Разом за змістовим модулем 1	68	6	6	48	10	17
Змістовий модуль 2. Основні напрямки розвитку туризму в Україні. Сучасний стан розвитку туризму						
Тема 6. Туризм в Україні XIX – на поч. XX ст.	12		2	10		3
Тема 7. Туризм та екскурсії в СРСР	12	2		10		3
Тема 8. Розвиток туризму у світі у другій половині XX ст.- на поч. XXI ст.	14		2	8	2	3
Тема 9. Розвиток туризму в Україні на рубежі XX-XXI ст.	14	2		10	2	4
Разом за змістовим модулем 2	52	4	4	38	4	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	10	10	86	14	40

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Становлення і розвиток туристсько-екскурсійної справи в Російській імперії у XVIII - I пол.XIX ст</p> <p>Досягнення науково-технічного прогресу як соціально-економічні передумови становлення і розвитку туризму в Росії в XIX ст. Вдосконалення транспортної системи. Вихід туризму на державний рівень. Введення відпусток для працюючих як чинник розвитку туризму. Створення перших туристичних організацій у Російській імперії, їх види. Початок друкування спеціальної туристичної літератури, її види. Внутрішній і закордонний туризм Російської імперії. Центри культурно-пізнавального туризму: С-Петербург, Москва, Київ, Тифліс, Одеса, Ялта.</p>	36
2	<p>Туризм на українських землях в кінці XIX –поч. XX ст.</p> <p>Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туризму в Австро-Угорській імперії. Розміщення та харчування подорожуючих у складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX -1914 р.). Туризм на українських землях у складі Польщі (1921-1939 р.). Основні риси розвитку туризму на українських землях у складі Австро-Угорщини і Польщі. Історія створення і діяльність українського товариства «Чорногора», краєзнавчого товариства «Плай».</p>	36
	Разом	72

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань.

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт; оцінка за виконання й захист ІНДЗ; оцінка за виконання самостійної роботи.

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1								Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9				
4	3	3	3	3	3	3	3	5	10	30	30	100

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни здачі практичних робіт, ІНДЗ, самостійної роботи повідомляє викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні дисципліни „Історія туризму та системи гостинності” узгоджується з політикою ЗВО.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – екзамен. У білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені. Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

Перелік питань до екзамену:

1. Предмет і завдання історії туризму
2. Основні чинники виникнення подорожей і туризму
3. Історичні етапи розвитку туризму
4. Значення туризму для історії людства
5. Загальна характеристика розвитку подорожей в стародавньому світі
6. Розвиток мореплавства в стародавній Фінікії
7. Подорожі стародавніх греків
8. Подорожі в стародавньому Римі
9. Розвиток інфраструктури для подорожуючих

- і традиції гостинності в стародавньому світі
10. Загальні риси подорожей в античному світі. Значення мандрівництва у формуванні тогочасного світогляду
11. Соціально-економічна характеристика розвитку і види подорожей в епоху Середньовіччя
12. Розвиток мореплавства в VII-XV ст. в Арабському світі
13. Подорожі вікінгів у VIII-XII ст.
14. Розвиток інфраструктури для подорожуючих в епоху Середньовіччя
15. Традиції гостинності та розвиток подорожей на Русі в X-XV ст.
16. Соціально-економічна характеристика та чинники розвитку подорожей в епоху Відродження
17. Розвиток мореплавства та Великі географічні відкриття
18. Подорожі в Росії в XV-XVII ст.
19. Нові складові у сфері гостинності у XV-XVI ст.
20. Основні види та значення подорожей в XV-XVI ст.
21. Основні чинники появи туризму в епоху Просвітництва
22. Подорожі та географічні відкриття XVII-XVIII ст.
23. Поява туризму та розвиток системи гостинності в XVII-XVIII ст.
24. Основні види та значення подорожей в епоху Просвітництва
25. Основні чинники та напрямки розвитку туризму і системи гостинності в світі в XIX — першій половині XX ст.
26. Туристична діяльність Томаса Кука
27. Створення перших туристичних об'єднань і міжнародних організацій
28. Прочанство в Російській імперії у XIX — на початку XX ст.
29. Загальна характеристика розвитку туризму на українських землях у складі Російської імперії в XIX — на початку XX ст.
30. Готельні послуги та розвиток курортів на українських землях у XIX — на початку XX ст.
31. Становлення музейної справи та розвиток краєзнавства в Україні на межі XIX-XX ст.
32. Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туризму на українських землях в складі Австро-Угорської імперії
33. Туризм на українських землях у складі Польщі (1921-1939 рр.)
34. Основні риси розвитку туризму на українських землях у складі Австро-Угорщини та Польщі
35. Характеристика основних передумов розвитку туризму та екскурсійної справи в Російській імперії у XVIII -першій половині XIX ст.
36. Географічні відкриття російських мореплавців у ХУІІІ – першій половині XIX ст.
37. Формування основних туристичних центрів Російської імперії у XVIII - першій половині XIX ст.
38. Основні види і характер туризму в Російській імперії у XVIII - першій половині XIX ст.
39. Основні передумови розвитку туризму в Російській імперії на рубежі XIX-XX ст.
40. Створення і діяльність перших туристичних організацій у Росії.
41. Основні види, характер і особливості розвитку туризму в Російській імперії на рубежі XIX - XX ст.
42. Створення і функціонування туристичної інфраструктури у XIX–XX ст.
43. Особливості російського туризму на рубежі XIX - XX ст.
44. Туристичні центри Російської імперії на рубежі XIX -XX ст.
45. Передумови розвитку туристичної справи в Галичині на рубежі XIX - XX ст.
46. Особливості розвитку українського туризму на початку XX ст.
47. Діяльність церковних братств XIX ст. досвід їх роботи з організації мандрівок та екскурсій у Західній Україні.
48. Туристична справа в Україні на рубежі XIX-XX ст.
49. Створення та функціонування в Галичині перших туристичних організацій на початку XX ст.

50. Характер і види подорожей у Галичині на початку XX ст.
51. Характеристика основних етапів розвитку туризму в Радянському Союзі.
  52. Особливості туристичного руху в СРСР у 20—30-і роки.
  53. Створення і діяльність перших радянських туристичних організацій.
  54. Стан туристичної справи в СРСР після Великої Вітчизняної війни.
  55. Характер і основні види туризму в Радянському Союзі.
  56. Діяльність найбільших радянських туристичних організацій.
  57. Соціально-економічні чинники розвитку туризму в світі в другій половині XX століття.
58. Особливості світової туристичної індустрії та основні види туризму в світі в другій половині XX століття.
59. Створення та діяльність міжнародних туристичних організацій у другій половині XX століття.
60. Основні тенденції розвитку туризму на межі XX–XXI століть.
61. Найважливіші чинники розвитку туризму у другій половині XX століття.
62. Характеристика і аналіз світової туристичної індустрії та основні види туризму в другій половині XX століття.
63. Зміст та мета діяльності міжнародних туристичних організацій у другій половині XX століття.
64. Сучасні тенденції розвитку туризму у світі на межі XX–XXI століть.
65. Стан туристичної справи в Україні в 90-ті роки XX століття.
66. Український туризм як складова міжнародного туризму.
67. Основні тенденції та перспективи розвитку вітчизняного туризму на рубежі XX–XXI століть.
68. Внесок українців у географічні дослідження земної кулі.
69. Зародження готельної справи в Україні.
70. Виникнення в Україні перших туристських організацій.
71. Рекреаційне освоєння Криму.
72. Кримсько-Кавказький гірський клуб (1890-1915 рр.).
73. Розвиток готельної справи в Україні (друга половина XIX- на початку XX ст.).
74. Туристсько-екскурсійна справа і краєзнавчий рух у Радянській Україні в період „українізації” (1923–1933 рр.).
75. Основні напрями розвитку туризму в Україні в повоєнний період (50-60-ті рр.).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

Устименко Л.М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. – К. : Альтерпрес, 2005. – 320 с.

Федорченко В.К. Туристський словник-довідник: Навчальний посібник / В.К.Федорченко, І.М. Мініч. – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.

Федорченко В.К. , Дворова Т. А. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник . – К.: Вища школа, 2002. – 188 с.

Ковальчук А.С., Паньків Н.М. Історія розвитку туризму у світі та Україні. Навчально-методичні вказівки для студентів географічного факультету спеціальності «Туризм». – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 28 с.

Паньків Н.М., Ковальчук А.С. Історія розвитку туризму. Тексти лекцій.- Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 88 с.

Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму: навчальний посібник / Марта Мальська, Наталія Паньків, Анна Ховалко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 240 с.

Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Світовий досвід розвитку туризму: підручник / Марта Мальська, Наталія Паньків, Анна Ховалко. – К: Центр учбової літератури, 2017. – 244 с.

Допоміжна:

Беспалов Ю. Г., Беспалова Н. Ю., Носов К. В. Эпоха великих географических открытий. Лабиринты истории. –Харьков, 2002. – 220 с.

Воронкова Л. П. История туризма и гостеприимства: Учебное пособие. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 304 с.

Верн Ж. История великих путешествий: В 3 книгах: М.: Герда, 1993. – Кн.1-3.

Дахно І. Країни світу: Енциклопедичний довідник. – К.: Мапа, 2004. - 608 с.

Дмитриевский Ю. Д. Страноведение и география международного туризма. – Спб., 1997. – 200 с.

З історії вітчизняного туризму. Збірник наукових статей. – К.: Інститут туризму Федерації профспілок України, 1997.

Соколова М.В. История туризма: Учеб. пособие. – М.: Мастерство, 2002. – 352 с.

Інформаційні ресурси:

[https://uk.m.wikipedia.org>wiki>I..](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/I..)

<https://pidruchniki.com>tourizm>is..>

<https://buklib.net>books>